

ТЕЛЕГРАММА ПОЛНОМОЧНОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ СССР В США К. А. УМАНСКОГО В НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ СССР

2 декабря 1939 г.
Сов. секретно

Сегодняшнее [заявление Рузвельта](#) против нас и финнов - самое грубое нарушение американских традиций показной нейтральности за все время пребывания Рузвельта у власти.

Заявление дает новый толчок обострению антисоветской травли в прессе и шантажу разрыва отношений, в пользу которого выступает также ряд правых сенаторов. В соответствии с заявлением Рузвельта об угрозе независимости других малых стран пресса много пишет об угрозе с нашей стороны целостности, и особенно арктическому побережью Норвегии (несмотря на опровержение из Осло, которое полезно было бы подкрепить разоблачением этой провокации в нашей прессе), а также об угрозе Румынии и другим Балканским странам и в этой связи рекламируют всякие антисоветские выступления в Италии как "хранители" Балкан. Имеются также отдельные попытки запугать нами Японию, а также тенденция пугать немцев нашей гегемонией в Балтике.

Госдепартамент официальными бюллетенями рассылает прессе сообщения миссии США в Гельсинки с лживыми сообщениями финского командования. По-видимому, у американского правительства были иллюзии, что комедия со "сменой правительств" в Гельсинки приведет к компромиссу. Создание народного правительства вызывает новый прилив классовой злобы к нам. Однако пока Рузвельт и Хэлл ограничиваются поощрением антисоветского шантажа и отнекиваются на вопросы журналистов о разъяснениях отношений с СССР, о применении акта о нейтралитете, [призыве](#) американского правительства к авиапромышленникам не продавать нам и так далее.

"Нью-Йорк геральд трибюн" утверждает, что Рузвельт за разрыв, а Хэлл против, поскольку, по его мнению, разрыв финнам не поможет, а втянет США в европейский конфликт. Постараюсь проверить, сомневаюсь в данной расстановке сил, но по ряду признаков полагаю, что и внутри американского правительства и между кликами внутри госдепартамента имеются разногласия о возможных антисоветских мероприятиях. В частной беседе с двумя журналистами, как рассказал мне очевидец, один из заместителей Хэлла Берли сетовал сегодня на то, что США не могут предпринять "ничего практического" в пользу Финляндии. По явному совету госдепартамента, финский посланник Прокопе заявил, что финское правительство объявило военное положение, а не состояние войны, намекая далее на нежелательность применения к данному конфликту акта о нейтралитете, что нанесло бы в основном ущерб не нам, рассчитывающимся в США наличными, а буржуазной Финляндии, ведущей за последние недели переговоры о 15-миллионном кредите Государственного экспортно-импортного банка. Когда, однако, иллюзии на длительность сопротивления старой Финляндии рухнут, эти соображения против применения акта отпадут и он, возможно, будет введен в действие.

Несмотря на дальнейшее обострение кампании за разрыв, считаю его по-прежнему весьма маловероятным. Кроме изложенных ранее причин здесь явно производит впечатление сообщение из Лондона, что по меньшей мере часть английского правительства против американо-советского разрыва, который содействовал бы еще

большему сближению СССР с Германией.

Таким образом, наиболее вероятны дальнейшие поощрения антисоветской травли, вызов Штейнгардта, обвинения нас во вмешательстве во внутренние дела, придирки к нашим хозорганам, возможна "рекомендация" авиапромышленникам воздерживаться от сделок с нами, а также непризнание народного правительства и поощрение сопротивления Гельсинки. Хэлл пока меня не вызывает.

Директиву в вашей телеграмме от 2 декабря 1939 г. принял к руководству. В связи с создавшейся вокруг полпредства атмосферой травли и угроз принял здесь и в консульствах меры предосторожности.

Уманский

АВП РФ, ф. 059, оп. 1, п. 296, д. 2049, л. 166-169.

The document has been published in the book, "Documents of Foreign Policy, 1939. Book 2", by the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. Moscow 1992.

SNTL:n USA:n suurlähettilään K.A.

Umanskij'n sähke SNTL:n ulkoasiain kansankomissariaatille

2 joulukuuta 1939

Äärimm. salainen

Rooseveltin tämänpäiväinen meitä ja suomalaisia vastaan kohdistama [lausunto](#) rikkoo karkeammin kuin koskaan aikaisemmin Rooseveltin valtakautena amerikkalaista muka puolueettomuuden perinnettä.

Lausunto kiihottaa entistä kärjekkäämpään neuvostovastaiseen ajojahtiin lehdistössä sekä vaatimuksiin katkaista diplomaattisuhteet, tätä kannattaa myös joukko oikeistolaisia senaattoreita. Rooseveltin lausunnon johdosta lehdistö kirjoittaa paljon meidän taholtamme tulevasta uhasta pienille maille ja varsinkin Norjan arktiselle rannikolle (vaikka se on kiistetty Oslossa, mitä voisi hyödyllisesti käyttää tämän provokaation paljastamiseksi meidän lehdistössämme) sekä uhasta Romanian ja muille Balkanin maille, ja tässä yhteydessä mainostetaan kaikenlaisia neuvostovastaisia esiintymisiä Italiassa Balkanin "suojelijana". On myös ollut yksittäisiä yrityksiä pelotella Japania meillä sekä pyrkimyksiä pelotella saksalaisia meidän ylivallassamme Baltiassa.

Ulkoministeriö levittää lehdistölle virallista lehdistökatsausta, joka sisältää USA:n Helsingin lähetystön tiedonantoja, joissa on Suomen johdon valheellisia tiedotuksia. Näyttää siltä, että Amerikan hallituksella oli harhaluulo, että "hallituksen vaihto"-komedia Helsingissä johtaisi kompromissiin. Kansanhallituksen*) perustaminen aiheuttaa uuden luokkavihan hyökyaallon meitä vastaan. Kuitenkin toistaiseksi Roosevelt ja Hull**) pitäytyvät vain kannustamaan neuvostovastaista kiristystä ja torjuvat lehtimiesten kysymykset suhteiden selventämisestä SNTL:oon, puolueettomuuspäätöksen tekemisestä sekä siitä, että Amerikan hallitus kieltäisi lentokoneteollisuutta myymästä meille jne.

"New York Herald Tribune" toteaa, että Roosevelt on suhteiden katkaisemisen kannalla mutta Hull vastaan, koska hänen mielestään se ei auta suomalaisia mutta vetää USA:n eurooppalaiseen konfliktiin. Yritän tarkistaa, epäilen nykyistä valta-asetelmaa, mutta eräiden merkkien perusteella luulen, että Amerikan hallituksen sisällä ja ulkoministeriön sisällä olevien klikkien välillä on erimielisyyksiä mahdollisista NL:n vastaisista toimista. Yksityisessä palaverissa kahden lehtimiehen kanssa, kuten minulle kertoi silminnäkijä, eräs Hull'n varamies Berle***) valitti tänään sitä, ettei USA voi tehdä "mitään konkreettista" Suomen hyväksi. Ilmiselvästi [USA:n] ulkoministeriön neuvosta Suomen lähettiläs Procopé ilmoitti, että Suomen hallitus julisti maan olevan sodassa eikä sotatilaa, vihjaten siten, ettei ole toivottavaa tehdä puolueettomuuspäätöstä, sillä se ei aiheuttaisi vahinkoa meille, koska me maksamme USA:ssa käteisellä, vaan porvarilliselle Suomelle, joka on viime viikkoina käynyt neuvotteluja 15 milj. luotosta Valtion vienti- ja tuontipankilta. Mutta kun illuusiot vanhan Suomen vastarinnasta kuitenkin murskataan, nämä mielipiteet puolueettomuuspäätöksen tekemisestä vaimenevat ja se mahdollisesti tulee voimaan.

Vaikka kampanja suhteiden katkaisemisen puolesta voimistuu edelleen, pidän sitä edelleen hyvin epätodennäköisenä. Aikaisemmin esitettyjen syiden lisäksi siihen viittaa Lontoosta tullut tiedonanto, jonka mukaan ainakin osa Englannin hallituksesta vastustaa amerikkalais-neuvostoliitolaisten suhteiden katkaisua, mikä saisi SNTL:n entisestään lähentymään Saksaa.

Niinpä todennäköisesti NL:n vastainen ajojahti kiihtyy, Steinhardt****) kutsutaan kotiin, meitä syytetään sisäisiin asioihin puuttumisesta, taloudellisten elintemme kanssa saivarrellaan, mahdollisesti lentokoneteollisuudelle "suositellaan" pidättäytymistä kaupasta meidän kanssamme, kansanhallitusta ei tunnusteta ja Helsinkiä kannustetaan tekemään vastarintaa. Hull ei ole vielä kutsunut minua luokseen.

Sähkeenne 2.12.1939 määräyksen olen pannut toimeen. Koska lähetystön ympärille on syntynyt ajojahdin ja vaaran ilmapiiri, olen ryhtynyt täällä ja konsulaateissa varotoimenpiteisiin.

AVP RF, f. 059, op. 1, p. 296, d. 2049, l. 166-169.

*) Neuvostoliiton Terijoelle, valloitetulle Suomen alueelle, 1.12.1939 perustama hallitus

***) Cordell Hull, 1871-1955, lakimies, USA:n ulkoministeri lähes koko Rooseveltin ajan 1933-44

****) Adolf A. Berle, taloustieteen professori, apulaisulkoministeri 1938-44

*****) Lawrence A. Steinhardt, USA:n Moskovan suurlähettiläs

**Telegram of K.A. Umanskii,
Plenipotentiary of the USSR to USA,
to the People's Commissariat for Foreign Affairs**

2 December 1939.

Top secret

Today's [statement by Roosevelt](#) against us and the Finns is itself a flagrant violation of the American tradition of ostentatious neutrality during the whole Roosevelt administration.

The statement gives new stimulus to an aggravated anti-Soviet pursuit in the press and to blackmailing for breaking off the relations, this is favored by a number of right-wing senators. In conformity with Roosevelt's statement about the threat on small countries' independence the press writes a lot of the threat from our side, especially on the Norwegian arctic coast (even though this is refuted in Oslo, which could be of some use when unmasking this provocation in our press), and also of a threat on Rumania and other Balkan countries, and in this connection all sorts of anti-Soviet appearances in Italy are advertised as a "guardian" of the Balkans. There has also been some attempts to intimidate Japan by us, and also a tendency to frightening the Germans with our hegemony in the Baltics.

In the official bulletins the State Department sends out to the press reports from the US legation in Helsinki, false information from the Finnish leadership. It looks like the American government fosters an illusion that the comedy of "cabinet reform" [in Finland] might lead to a compromise. The creation of the People's Government*) evokes a new upsurge of class hatred against us. However, for the present, Roosevelt and Hull**) are adapting themselves to the encouragement of anti-Soviet blackmail and are making excuses on journalists' questions about clarifications of relations to USSR, the employment of the Neutrality Act, the [appeal](#) of the US government to the aviation industry not to sell to us and so forth.

The "New York Herald Tribune" asserts, that Roosevelt is for, but Hull against because in his opinion the rupture does not help the Finns but it draws the US into a European conflict. I do my best in trying to check this, I have a great deal of doubts about the present line-up of forces, but on a basis of a number of indications I assume that there are, within the American government and between the cliques in the State Department, disagreements over possible measures against the Soviet Union. In a private discussion with two journalists, as told to me by an eyewitness, one of Hull's assistants, Berle***), lamented today that the US cannot undertake "anything practical" for Finland. Following an obvious advice by the State Department, the Finnish envoy Procopé made it known that the Finnish government declared a situation of war, not a state of war, thus giving a hint of the undesirability of using the Neutrality Act in the present conflict, because it would cause no damage on the whole to us who pay the US in cash, but to the bourgeois Finland who, over the last weeks, has been conducting negotiations of a credit of 15 Mill. from the Export-Import Bank of the US. However, when the illusions about the duration of resistance of old Finland are crushed, these considerations against the employment of the Act disappear and it is, possibly, put into effect.

In spite of the aggravating campaign to break off the relations, I regard this, as before, extremely improbable. In addition to interpretations of earlier reasons, this impression is supported by a report from London, where at least a part of the British cabinet is against an American-Soviet break-off which would promote an even closer rapprochement of the USSR to Germany.

So, most probably the anti-Soviet pursuit will be further stimulated, Steinhardt****) is recalled, we are accused of intervening in internal affairs, all sorts of faults are picked up with our economic organisations, "recommendations" to refrain from bargaining with us are probably given to the aviation industry, and furthermore the People's Government*) is not recognised and Helsinki is encouraged to resist. Hull has not yet summoned me.

The instructions in your telegram of 2 December 1939 have been taken as the guiding principles. In connection with the atmosphere of pursuit and threats created around the legation, I have taken all precautionary measures here and in the consulates.

Umanskii

AVP RF, F. 059, op. 1, p. 296, d. 2049, pp. 166-169.

*) A puppet government, comprised of Finnish emigré communists, set up on Dec. 1, 1939, in the recently seized Finnish territory at Terijoki (*now Zelenogorsk*)

**) Cordell Hull, 1871-1955, lawyer, Secretary of State nearly all the Roosevelt term, 1933-44

***) Adolf A. Berle, professor in economics, Assistant Secretary of State, 1938-44

****) Lawrence A. Steinhardt, US Ambassador to USSR